

De aanvoer van drinkwater en de afvoer van vuil was enorm verbeterd, zodat epidemieën niet meer de bevolking teisterden. Toch bleef er zowel in als om de woning nog veel te wensen over. Gezond wonen in lichamelijk én geestelijk opzicht was het nog niet. Pas na de Woningwet van 1901, welke de mogelijkheid tot directe invloed van de overheid bood, zou er veel vooruitgang komen. Alhoewel verschillende bouwverordeningen in de negentiende eeuw bedoeld waren om hogere eisen te stellen aan de woningen, waren de bouwers er herhaaldelijk in geslaagd, door de mazen van de voorschriften heen te glippen, zodat het uiteindelijk resultaat van de verordeningen lang niet altijd overeenkomstig de verwachtingen werd. Toch hebben de bouwverordeningen ondanks hun gebreken het woonpeil verhoogd.

Hoe ernstig de gevolgen van de enorme uitbreiding van Rotterdam in de periode 1880-1900 ook voor het stadsbeeld geweest mogen zijn ⁵³⁾, de volkshuisvesting heeft van deze omstandigheid, althans in kwantitatief opzicht, geen nadeel ondervonden.

NOTEN

1) H. Schmitz, Schiedam in de tweede helft van de negentiende eeuw, Schiedam 1962, pag. 71.

2) Bijlage D, gemeenteverslag 1900.

3) Berekend aan de hand van cijfers uit de raadsverslagen van 1860 tot 1900.

4) L. J. C. J. van Ravesteyn, Rotterdam in de negentiende eeuw. Rotterdam 1924, pag. 10.

5) L. J. Rogier, Rotterdam tegen het midden van de negentiende eeuw. Rotterdam 1948, pag. 58.

6) L. J. Rogier, Rotterdam in het derde kwart van de negentiende eeuw. Rotterdam 1953, pag. 86.

7) Gemeenteverslagen 1886 en 1895.

8) Gemeenteverslagen 1880 en 1899.

9) J. H. F. Kohlbrugge, Iets over de invloed der steden. De Economist 1907, 1e deel, pag. 383.

10) L. J. Rogier, Rotterdam tegen het midden van de negentiende eeuw, pag. 25.

11) Raadsbijlage no. 4 van 1876.

12) L. J. Rogier, Rotterdam tegen het midden van de negentiende eeuw, pag. 25.

13) L. C. van der Meulen, Het sterftecijfer van Amsterdam 1850-1890. Amsterdam 1898, pag. 55.

14) Van Ravesteyn, a.w., pag. 6.